

8. Shvets, H. D. (2019). *Teoriia i praktyka navchannia ukrainskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnostei : monohrafiia* [Theory and practice of the Ukrainian language teaching for foreign students of Humanities specialties: monography]. Kyiv : Feniks.

9. E'pshtejn, A. L. (2015). *Edem v Prostokvashino: uchebnoe posobie po razvitiyu rechi na osnove multiplikacionnogo fil'ma* [Going to Prostokvashino: training manual on developing speaking skills based on animated movies]. Moscow : Russkij yazyk. Kursy.

10. Yuzviak, I. P. (2012). *Multifilmy na urokakh z ukrainskoi movy yak inozemnoi* [Animated movies on lessons of the Ukrainian as a foreign language]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*, 7, 76-83.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Оксана Самусенко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та російської мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов, викладання української та російської мов як іноземних, етнолінгвістика, лінгвокультурологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Oksana Samusenko – Ph.D, Associate Professor at the Department of Ukrainian and Russian as Foreign Languages, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Scientific interests: foreign language teaching, Russian and Ukrainian as foreign languages, ethnolinguistics, linguo-cultural studies.

УДК 378.147.811.161.2

DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-439-444

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Ганна СКЛЯНИЧЕНКО (Кропивницький, Україна)

ORCID: 0000 – 0002 – 9076 – 7568

e-mail: anichka3@gmail.com

СКЛЯНИЧЕНКО Ганна. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ. У статті здійснено спробу зробити деякі узагальнення відносно особливостей дистанційного навчання в умовах пандемії коронавірусу. Дається визначення дистанційного навчання, розглядаються його форми. У статті подається оцінка ефективності дистанційного навчання як такого і його ефективності як єдиної форми навчання в екстремальних умовах. Виходячи з досвіду швидкого переходу на дистанційне навчання студентів Донецького медичного університету у місті Кропивницькому окреслюються і аналізуються виклики, які постали перед студентами та викладачами під час дистанційного навчання у цей період.

Ключові слова: дистанційна освіта, онлайн-навчання, офлайн- навчання, технічні засоби, ефективність.

SKLIANICHENKO Hanna. DISTANT EDUCATION IN PANDEMIC PERIOD. In the article an attempt is made to characterize some peculiarities of distant learning in the context of Covid pandemic. The definition of distant learning and its forms is given. The author tries to compare the efficiency of distant learning as it is and its efficiency as the only form of learning in the context of extreme conditions. Based on the experience of a rapid transition to distant learning of the students of Donetsk National Medical University the author describes and analyzes the main challenges the students and teachers faced during that period. Among them are the uncertainty about its length, special difficulties for foreign students, lack of technological devices and the necessary skills to work with them that some students experienced, the necessity to define the appropriate balance between online and offline forms of distant learning in mastering University courses, the absence of video courses in some subjects – Ukrainian as a foreign language in particular. The revealed merits and drawbacks of online learning are considered. The positive factors are the following: due to distant learning the process of studying at all educational institutions was not discontinued, students could save their time not getting to the University, working with offline tasks in their individual tempo, internet resources suggested new opportunities for teachers to be used in the period of distant learning and after it. The negative aspects are complete dependence of teaching and studying on technological devices which are not always reliable, difficulties for teachers to control if a student was really independent doing written and oral tests or examination answering, lack of the necessary emotional and visual communication between a student and a teacher. The author mentions that one of the lessons drawn from the experience of distant learning in pandemic period is the fact that the role of a teacher is in no way diminished. It

remains the key factor both in classical and distant forms of studying. A mixed form of learning which combines both above mentioned ones is regarded to be widely practiced in future.

Key words: *distant education, online learning, offline learning, technical devices, efficiency.*

Постановка проблеми. Трьома головними показниками, від яких залежить індекс людського розвитку, що розраховується Організацією Об'єднаних Націй вже 30 років, є освіта, рівень доходів та стан медицини. У серпневій Концептуальній записці ООН «Освіта в епоху COVID -19 та у наступний період» зазначається, що пандемія COVID-19 призвела до найбільшого в історії збою у функціонуванні систем освіти, яка у зв'язку із запровадженням жорсткого карантину більшості країн світу перейшла на дистанційну форму навчання. Характерною ознакою можна вважати те, що в Україні, як і в інших країнах, цей перехід проходив у екстремому режимі, до якого освітянська спільнота виявилася не готовою. Дистанційна освіта – це окрема форма навчання, де інформаційні технології є основними її засобами. Під дистанційним навчанням розуміємо процес, який відбувається за умови, що викладач і студент не знаходяться в одній аудиторії. Слід зазначити, що дистанційна форма навчання почала практикуватися в Україні як одна із складових навчального процесу задовго до пандемії. Однак якщо ще 20 років тому студенти дистанційної форми навчання отримували навчальні матеріали поштою та через комп'ютерні мережі, і синхронного спілкування викладача та студента не передбачалося, то сьогодні широкого використання набули інтернет-платформи, за допомогою яких через інтернет-з'єднання відбувається онлайн-навчання. Воно передбачає живі уроки в реальному часі з синхронним спілкуванням викладача і студентів. Таким чином, онлайн форма є складовою частиною дистанційного навчання, яке реалізується як у синхронному, так і в несинхронному форматах. Останній дає студенту можливість працювати з відео матеріалом самостійно в індивідуальному режимі. Онлайн-освіта в Україні стала однією з небагатьох інновацій, яка з'явилася в країні майже одночасно з аналогічними західними нововведеннями. У 2011 році Стенфордський університет першим запровадив онлайн-курси, а вже у 2013 році форма онлайн-навчання почала активно запроваджуватися в Україні.

Ще до пандемії багато університетів почали вводити окремі навчальні курси, які реалізовувалися у дистанційному режимі. Передбачалося, що у майбутньому ця форма освіти стане провідною, особливо великі сподівання поклалися на онлайн-навчання.

Однак під час пандемії дистанційна форма навчання із привабливої опції раптово перетворилася на єдину обов'язкову форму здобуття знань.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Заходи, запроваджені у навчальному процесі під час пандемії, тривають уже 10 місяців. Звісно, що після припинення карантину наслідки дистанційного навчання цього періоду будуть ще довго переосмислюватися і аналізуватися. Однак той факт, що викладачі і студенти більшості вищих навчальних закладів України і світу протягом двох семестрів здійснювали процес навчання у дистанційному режимі, дозволив освітянам зробити певні узагальнення щодо ефективності цієї форми освіти за умови її обов'язковості. Слід зазначити, що на даний момент відсутні ґрунтовні праці стосовно характеру дистанційної освіти під час пандемії. Публікації, що з'явилися, в основному характеризують досвід окремих навчальних закладів під час переходу на дистанційне навчання у цей період. У публікаціях піднімається питання підходів до оцінки ефективності дистанційного навчання в екстремальних умовах, виділення найбільш вразливих до онлайн-навчання категорій студентів, зазначається вплив зростання проблем у бюджетно-податковій сфері країни на можливе зменшення фінансування освіти (Смірнова, 2020), акцентується увага на тому, що онлайн-навчання як таке і онлайн-навчання під час пандемії суттєво різняться (Лі, Лалані, 2020). Окремі автори (Черепанова, 2020) вважають, що взагалі некоректно порівнювати онлайн і офлайн-освіту, оскільки обидва формати мають свої беззаперечні плюси, а ефективність різнитиметься у кожному конкретному випадку, тому що результат залежить від контексту, предмету, мети навчання, особистісних характеристик студента, якості реалізації навчального продукту та багатьох інших менш очевидних факторів.

Виділення невирішених раніше частин проблематики. Цілком логічно, що невирішеною раніше частиною проблеми дієвості дистанційного навчання є оцінка його ефективності як такої і як єдиної форми навчання в екстремальних умовах.

Формулювання цілей статті. Мета цього дослідження – на основі узагальнення досвіду швидкого переходу на дистанційне навчання Донецького національного медичного університету у місті Кропивницькому окреслити основні виклики, що постали перед його студентами та викладачами, охарактеризувати основні труднощі, що виникли у іноземних студентів під час дистанційного навчання, зокрема при вивченні української мови як іноземної.

Виклад основного матеріалу. Коли навесні 2020 школам і університетам довелося перейти на віртуальне навчання, частина експертів з питань освіти декларувала, що зміни, впроваджені через коронавірус, залишаться, коли епідемія закінчиться, оскільки, інтернет-навчання дозволяє отримати більше інформації, робити все швидше. Однак під час карантину дистанційна освіта продемонструвала не тільки позитиви, а й свої обмеження та слабкі сторони. Найважливішим плюсом цього глобального експерименту можна вважати те, що була збережена безперервність навчального процесу. Однак раптовість переходу навчальних закладів на лише дистанційну форму навчання обернулася серйозними викликами для освітян.

Основним із них стала необхідність наявності у всіх студентів і викладачів технічних засобів для дистанційного навчання. Виявилося, що не всі студенти мають вдома комп'ютери, а доступ до них в інших місцях під час жорсткого карантину суттєво ускладнився. Крім того обидві сторони навчального процесу мали швидко адаптуватися до нових технологій (створення віртуального класу, реєстрація у ньому, проведення онлайн-занять). Серйозним викликом для викладачів стало адаптування навчальних програм до нових технологій. Переважна більшість із них не мала практики проведення своїх курсів онлайн, відповідно були відсутні необхідні для цього матеріали, створення яких вимагало багато часу. На нашу думку, найкраще основні параметр, які треба брати до уваги при проектуванні онлайн-курсу, охарактеризовані американськими педагогами Б. Мінз, М. Бакія, Р. Мерфі. Серед них наступні:

1. Модель навчання (виключно електронне навчання, змішане навчання з різною пропорцією офлайн та онлайн-форматів, електронне навчання з включенням вебінарів);

2. Темп засвоєння (засвоєння у будь-якому зручному темпі, темп засвоєння задає викладач, частина курсу проходить у заданому викладачем темпі, а частина у довільному темпі);

3. Кількість студентів, що навчаються (до 35 осіб, від 36 до 99 осіб, від 100 до 999 осіб, більше 1000 осіб);

4. Педагогічна технологія (пояснювальний курс, практико-орієнтований курс, курс, що має на меті дослідження, курс, що передбачає організацію колективної діяльності);

5. Мета оцінювання в курсі (визначення ступеня підготовки студента до опанування нового матеріалу, організація адаптивного навчання, діагностика досягнутих у навчанні результатів, накопичувальна система оцінок, виявлення слабких студентів);

6. Роль викладача (активна взаємодія зі студентами онлайн, незначна онлайн-присутність, відсутність викладача в онлайн-середовищі);

7. Роль студента (читає і слухає, робить завдання і відповідає на запитання, взаємодіє з іншими студентами);

8. Синхронізація взаємодії викладача і студента (лише несинхронне, лише синхронне, змішаний формат взаємодії).

9. Характер зворотного зв'язку (від викладача, від інших студентів, автоматизований з боку системи.). (Мінз, Бакія, Мерфі, 2014:15).

У більшості випадків врахувати всі зазначені параметри при раптовому переході на дистанційне навчання виявилось проблематично.

Інше важливе питання – чи таке ж продуктивне дистанційне навчання як і його класична аудиторна форма? Чи так само студенти засвоюють знання? Найчастіше ефективність навчання визначається через успішність студента. Як правило мова йде про отримані ним оцінки. Однак не менш важливими факторами, що напряду впливають на успішність є мотивація студента і ступінь його залучення до навчального процесу.

Як у викладачів, так і у студентів на початку запровадженого карантину відчувався брак мотивації стосовно повного занурення у форму дистанційного навчання, оскільки ніхто не знав, як довго триватиме карантин. Не було вироблено чітких хронологічних критеріїв відносно тривалості онлайн-заняття у вищому навчальному закладі. Адже факти свідчать, що за один і той же проміжок часу аудиторних і онлайн -занять, під час останніх і викладачі, і студенти втомлюються більше. Пізніше з'явилися певні рекомендації щодо максимальної кількості часу, який можна використати на онлайн-занятті для школярів різного віку.

У Донецькому Національному медичному університеті у Кропивницькому для здійснення дистанційного навчання під час карантину працювала внутрішньо університетська освітня інтернет – платформа на базі Google Workspace for Education, яка дала можливість викладачам створювати віртуальні класи для свого предмету у додатку Google Classroom. Зареєструвавшись там, студенти могли отримувати від викладачів письмові завдання. Їх успішність фіксувалася в електронному журналі. Усне опитування, лекції та спілкування зі студентами проводилося у додатку Google Meet. Використання такої інтернет- платформи дозволяло адміністрації університету контролювати час і тривалість онлайн-заняття, кількість студентів, що його відвідало. Завідуючий кафедрою при необхідності міг зайти у віртуальний клас під час онлайн-заняття, переглянути зміст виставлених завдань, оцінки студентів. Період дистанційного навчання охопив два семестри: другий семестр 2019 -2020 навчального року та більшу частину першого семестру 2020- 2021 навчального року. На нашу думку , у останньому зазначеному семестрі викладачі та студенти, при звичайшій до дистанційної форми навчання, працювали продуктивніше.

Серед студентів було проведено опитування, яке фокусувалося навколо наступних показників: 1. Демографічний (чи є студент, що відповідає на запитання, громадянином України чи іноземцем) 2. Поведінковий та економічний фактори (чи дотримується студент вимог карантину, зміни у його фінансовому становищі) 3.Технологія і зв'язок (чи добре працюють технічні засоби дистанційного навчання.) 4.Преференції в онлайн-навчанні (синхронне – несинхронне), 5.Академічне навантаження (чи збільшилося/зменшилося академічне навантаження, за рахунок яких типів завдань, яке було оцінювання); 6.Діяльність факультету (наскільки доступним був деканат під час карантину, ступінь охоплення студентів навчальним процесом, зміни у навчальному плані), 7.Мотивація до навчання (чи може студент вчасно виконати завдання та завантажити його, поспілкуватися із своїми співкурсниками відносно завдання, виділити час для цього). Кафедра української та російської мови попросила додатково вказати у пунктах 3,4,6,7 особливості проведення занять з української мови як іноземної в умовах дистанційного навчання.

Опитування дало наступний результат. 1. На початку пандемії навесні у другому семестрі 2019 - 2020 навчального року іноземні студенти виявилися найбільш вразливою групою серед усіх, хто навчався в університеті. 2.Багато хто з них сприймав ситуацію як стресову. У них в цілому суттєво звузилося коло спілкування. Відреагувавши на тодішні заклики якомога менше бувати у громадських місцях, більшість іноземців днями не виходили на вулицю. Ті, хто хотіли виїхати на час карантину додому, зазнали труднощів із придбанням квитків,оскільки транспортний зв'язок між Україною і низкою країн було тимчасово припинено. У студентів першого та другого курсів дався взнаки недостатній ступінь володіння українською мовою. З цієї ж причини на початку пандемії іноземцям було проблематично при необхідності пройти Covid- тести, через те, що треба було знати, в яких установах їх можна проходити, і, що не менш важливо для студентів, де це можна зробити дешевше. На це питання не одразу могли відповісти і викладачі, до яких з цього приводу зверталися студенти. 3.Виявилось, що частина студентів не має комп'ютерів. Більшість із

них використовували для зв'язку мобільні телефони, через які не всі спочатку змогли зайти до Google classroom, тому що не у всіх були завантажені необхідні додатки. На деякі гаджети їх було неможливо завантажити, і студенти іноді вдвох використовували один і той же гаджет. Іноді виникали проблеми із зв'язком під час онлайн-занять через неналежну роботу Wi-Fi. Дехто мав проблеми з приєднанням під час екзамену або тесту, в результаті чого завдання не пересилалося вчасно, що, при фіксованому часі відведеному на його виконання, мало вплинути на оцінку. У весняному семестрі низка студентів, не маючи змоги приєднатися до інтернет-платформи, пересилала викладачу завдання через Вайбер або на електронну пошту викладача, що іноді створювало певні непорозуміння. Викладач, очікуючи побачити виконане завдання у Google classroom, міг не знати, що студент відправив його за вище зазначеними адресами, і відповідно оцінити його як не виконане.

4. Протягом весняного семестру на початку карантину більшість занять проходили несинхронно. Викладачі фахових дисциплін у більшості випадків пересилали студентам тексти лекцій, за планами семінарських занять давалися письмові завдання, контроль знань здійснювався переважно у формі тестів або інших письмових завдань. Дистанційні ж заняття з української мови як іноземної досить швидко із несинхронної форми перейшли у формат онлайн, оскільки для вивчення іноземної мови необхідні як мовні, так і мовленнєві компетенції. Останні важко розвинути без усного спілкування. Коли з'явилися відео лекції, студенти зауважили, що їм зручніше працювати з ними в режимі офлайн, тому що сам вибираєш час перегляду, при потребі можна переглянути відео або його частину іще раз. Студенти зазначають, що онлайн-навчання мобілізує під час групових типів завдань. Стосовно занять з української мови як іноземної майже всі опитані віддали перевагу онлайн-заняттям. 5. В цілому студенти фіксували необхідність більше часу витратити на виконання завдань, які з фахових предметів були переважно письмовими. Вказували на збільшення академічного навантаження з української мови як іноземної, тому що на кожному занятті студент тепер отримував дві оцінки – за усну і письмову відповідь. 6. Не зважаючи на те, що весь університет було переведено на дистанційне навчання, у деканаті факультету щодня працювали декан і секретар, отже студенти завжди могли звернутися до них з приводу організаційних питань. Часто відносно побутових проблем студенти зверталися до своїх кураторів і викладачів, з якими найчастіше контактували. Відбулися деякі зміни у навчальному плані. Практику в лікарнях під час пандемії було обмежено. Ступінь охоплення студентів навчальним процесом в окремих групах була дещо меншою, ніж в умовах класичної форми навчання. В основному це відбулося за рахунок тих студентів, які вирішили на час карантину від'їхати до своєї країни. Однак вони поступово налагодили регулярний зв'язок з університетом і намагалися, враховуючи різницю у часі між нашими країнами, бути присутніми на онлайн-заняттях. 7. У весняному семестрі ніхто не знав, скільки триватиме нова для студентів дистанційна форма навчання, і частина з них, в основному слабкі студенти, сприйняли це як певне послаблення перед поверненням до аудиторних занять, що позначилося на послабленні у них мотивації до навчання. В осінньому семестрі, більша частина якого проходила у дистанційному режимі, навпаки прийшло розуміння того, що пандемія може тривати довше, ніж очікувалося, і спостерігалася більша самоорганізація студентів в умовах такого навчання.

Опитування серед викладачів української мови як іноземної показало, що за умови дистанційного навчання найуспішнішими були студенти з високою здатністю до самоорганізації. Слабкі студенти виявилися іще менш активними на онлайн-заняттях. При викладанні іноземної мови розрізняють підготовлені, напів-підготовлені і непередготовлені види аудиторних робіт. Довелося практично відмовитися від непередготовлених усних видів робіт. Частково через баланс часу на онлайн-занятті (1 година усно, 30 хвилин письмово). Під час хорової роботи важко було проконтролювати, чи всі виконують вправу, особливо, коли студент вимикає камеру. Студент може то приєднуватися до віртуального заняття, то виходити з нього, і важко визначити чи він робить це з власної ініціативи, чи його підводять гаджети. Викладачі зазначали, що сучасні технічні засоби допомагають списувати письмові

роботи і навіть контрольні. За звичайних умов аудиторного заняття у студентів під час контрольних забираються телефони. Під час усного онлайн-екзамену не завжди можна прослідкувати, чи студент говорить, чи зчитує відповідь. Більше часу займає у викладача аналіз письмових робіт, тому що кожному студенту треба відповісти письмово.

І викладачі, і студенти були одностайні в тому, що інформація краще засвоюється під час аудиторного заняття, коли викладач одразу може збагнути, що студент щось не розумів, а студент може одразу поставити запитання. Сучасні технології іще далекі від того, щоб створити справжнє «відчуття присутності».

Робота викладача під час пандемії відкрила нові можливості щодо більшого використання інтернет-матеріалів при викладанні свого курсу. Виникла необхідність у створенні системної бази інтернет-матеріалів із свого предмету. Для викладачів української мови як іноземної це стало серйозним викликом. Спостерігаємо відсутність відео курсів з цього предмету. Адже відомо, що системна база у навчанні української мови як іноземної досі знаходиться у процесі формування, а технологія викладання у процесі становлення.

Висновки. Досвід часів пандемії безперечно буде враховано в майбутньому. У багатьох університетах заявили про плани впровадження комбінованого навчання, коли класичне аудиторне навчання супроводжується роботою на онлайн-платформі. У ході глобального експерименту, в основі якого лежав швидкий перехід навчальних закладів на дистанційне навчання, підтвердилася ключова роль викладача у навчальному процесі, з'явилася необхідність забезпечення підготовки викладацьких кадрів для роботи у нових умовах. Виникла необхідність розширення визначення права на освіту за рахунок включення в нього права на електронний доступ.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Концептуальная записка: Образование в эпоху Covid-19 и последующий период. Август 2020. ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_-_education_during_covid-19_and_beyond_russian.pdf [17.12.2020]
2. Смірнова О. Несправжня освіта. Як пандемія викрила проблеми онлайн-навчання. / Ольга Смірнова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54039740> [25.12.2020]
3. Черепанова Ю. Между первой и второй: онлайн - образование на волне пандемии / Юлия Черепанова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://education.forbes.ru/authors/online-education-vs-covid> [10.01.2021]
4. Li C, Lalani F. The COVID-19 Pandemic Has Changed Education Forever. (2020). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/> [11.01.2021]
5. Means Barbara, Marianne Bakia and Robert Murphy, Learning Online: What Research Tells Us about Whether, When and How. New York: Routledge, Copyright. 2014. – 232 p.

REFERENCES

1. Kontseptualnaya zapiska: Obrazovaniye v epokhu Covid-19 i poslyedyuyushchyi period. Avgust OON [Education in the epoch of Covid -19 and subsequent period. August 2020. UN [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_-_education_during_covid-19_and_beyond_russian.pdf []
2. Smirnova. O.Nespravzhnya osvita. Yak pandemia vykryla problemy onlain-navchannia? [Unreal education. How pandemic revealed the problems of online –studying. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54039740> [25.12.2020]
3. Cherepanova Yu. Mezhdru pervoy i vtoroy: onlain-obrazovaniye na volnie pandemii [Between the first and the second: online-education on the wave of pandemic] . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://education.forbes.ru/authors/online-education-vs-covid> [10.01.2021]
4. Li C, Lalani F. The COVID-19 Pandemic Has Changed Education Forever. (2020). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/> [11.01.2021]
5. Means Barbara, Marianne Bakia and Robert Murphy, Learning Online: What Research Tells Us about Whether, When and How. New York: Routledge, Copyright. 2014.232 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганна Скляніченко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української і російської мови Донецького Національного медичного університету у Кропивницькому.

Наукові інтереси: порівняльна типологія англійської та української мови, методика викладання української мови як іноземної.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Hanna Sklianichenko – candidate of philological sciences, associate professor, associate professor of the Ukrainian and Russian language department of Donetsk national medical University in Kropyvnytskyi.

Scientific interests: contrastive typology of English and Ukrainian, methods of teaching Ukrainian as a foreign language.

УДК 811.161.1: 81'243: 378.661

DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-445-449

ЗАСВОЄННЯ ФОРМОТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАГОЛОСУ В ЧУЖОЗЕМНІЙ АУДИТОРІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Тетяна ТУКОВА (Полтава, Україна)

ORCID 0000-0003-1682-2837

e-mail: tvtukova@gmail.com

ТУКОВА Тетяна. ЗАСВОЄННЯ ФОРМОТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАГОЛОСУ В ЧУЖОЗЕМНІЙ АУДИТОРІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ. У статті розглядаються особливості російської акцентологічної системи в сфері дієслів, необхідні для відпрацювання навичок літературної вимови у спеціальному середовищі. Показана необхідність бачення системних особливостей російського наголосу, тісно пов'язаного з граматичною специфікою російської мови. Продемонстрована смислорозрізнавальна функція російського наголосу в аспектуальній царині, детермінована його рухливістю та різномісністю.

Ключові слова: наголос, рухливість, різномісність, граматична форма, смислорозрізнавальна функція.

TUKOVA Tetyana. ASSIGNMENT OF THE FORMATIVE POTENTIAL OF EMPHASIS IN THE FOREIGN AUDIENCE OF MEDICAL STUDENTS. Free operation of verbs, which provide the processes of cognition of the medical student, is based on knowledge of their semantics, grammatical design and prosodic features. An important part of learning a new language is always its orthoepic characteristics. Assimilation of accentual norms is complicated by the mobile and free nature of accent in East Slavic languages. Emphasis mobility can be the only marker of grammatical meaning presentation in cases of form homography. The basis of success in developing the skills of using verb forms of the form can be linguistic-methodical forecasting and selection of language tools taking into account the profile of learning. The aim of the article was to describe the features of the formative role of emphasis in the presentation of the grammatical category of the verb, which should be considered in the process of teaching foreign medical students to prevent communicative failures in medicine and home. The article demonstrates how to achieve communicative competence in the audience of future doctors, practicing the skills of accentuation of species oppositions in the study of actions with objects in different physical states. Particular attention is paid to work with polysemantic verbs such as *vysypat - vysypat*. Adherence to the principle of text-centricity in learning helps to combine tasks of semantic, grammatical and accentological order, which contributes to the expansion of student knowledge in all three aspects. A number of homograph verbs have been proposed for work in a foreign audience, in which the emphasis has become a grammatical way of conveying the species meaning not only in the infinitive, but also in the whole paradigm. A group of verbs is indicated in which only certain grammatical forms are distinguished by means of stress, and not all forms of the paradigm of different types of verbs. The auxiliary role of accentuation in speciation is considered, which complements affixation as the main way of perfection. Methodological developments are most expediently directed at the synthesis of grammatical, semantic, word-formation and accentuation aspects in the selection of specific text material on the topics of classes.

Key words: emphasis, mobility, diversity, grammatical form, semantic function.

Актуальність дослідження. Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання інофонів має бути орієнтований на відпрацювання прагматично навантажених мовних і мовленнєвих одиниць, які функціонують у професійній сфері. Активізація пізнавальної діяльності у період студентства пов'язана з розвитком комунікативної свідомості. Мовна свідомість є складовою, аспектом комунікативної свідомості, яка розглядається як інтегральний компонент когнітивної свідомості нації (Стернин, 2002). Формування мовної свідомості у полімовних користувачів має низку особливостей. Засвоєння нової мови потрібне інофону для пізнання обраної професійної сфери. Відомо, що найменування дій, процесів, станів, у будь-якому інституційному дискурсі слугують ідентифікаторами цього середовища. Вільне